Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VIII Wilno, dn. 25 października 1934 r. Nr. 20

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Redakcja: Wilno, z. Bernardyński 6, m. 1. Administracja: Wilno, ul. Metropolitalna 1. P. K. O. 80.833

Ogłoszenia: Cała strona 48 zł., 1/2 str. 24 zł., 1/4 str. 12 zł., 1/8 str. 8 zł.

Prenumerata: Rocznie 15 zł., półrocznie 8 zł., Nr. pojedyńczy 80 groszy

Elegi vos et posui vos, ut eatis et fructum adferatis. *Joan. 15. 16.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Z nowości wydawniczych.

Ks. Stanisław Łukomski. **Konkordat zawarty dnia 10-go lutego 1925 roku pomiędzy Stolicą Apostolską i Rzecząpospolitą Polską.** — Łomża 1934. Skład Główny: Księgarnia „Unitas“ w Łomży. Str. 428 Cena 3.50.

Aktualna i bardzo praktycznie ujęta jest publikacja J. E. Ks. Biskupa Łomżyńskiego, Stanisława - Kostki Łukomskiego.

Z autorytatywnie uzgodnionej współpracy przedstawicieli Stolicy świętej i Państwa wynikające ustawy, rozporządzenia, okólniki i t. p. regulują cały szereg spraw, wchodzących w zakres interesów zarówno kościelnych jak państwowych. Zbiór tych ustaw, organicznie związanych z konkordatem, obowiązujących tak Kościół jak i Państwo zawiera książka niezmiernie cenna J. E. Księdza Biskupa Łukomskiego. Znajdujemy tam także tekst bulli „Vixdum Poloniae unitas“ z dnia 28 października 1925 r. oraz Sztabu Duszpasterstwa Wojskowego w wojsku Polskiem.

Wszystkie te ustawy, rozporządzenia, statuty i t. d. są przedstawione w ścisłej łączności z poszczególnemi artykułami konkordatu.

W części dodatkowej podaje Dostojny Autor ustawy, rozporządzenia i wyroki sądowe, które mają znaczenie dla duchowieństwa w jego pracy duszpasterskiej, nauczycielskiej i administracyjnej.

Doskonale ułożony skorowidz ułatwia szybką orjentację.

Książka ta powinna się znaleźć w bibljotece każdego kapłana.

Ks. Aleksander Rogoż: **Bądź mężem.** Nauki rekolekcyjne dla młodzieży pozaszkolnej męskiej. Str. 186. Nakładem Autora. Kraków 1934.

Opuściła prasę nowa, piękna książka ks. Aleksandra Rogoża „Bądź mężem“. Tytuł dzieła nadzwyczaj sugestywny, wymowny i intrygujący — w zupełności pokrywający się z treścią. Podtytuł zdradza treść książki i wskazuje na jej przeznaczenie: ma ona być podręcznikiem i pomocą dla prowadzących rekolekcje dla młodzieży pozaszkolnej, zgrupowanej w K. S. M. Książka Ks. Rogoża dzięki temu, iż odznacza się bardzo dobrym i umiejętnie przemyślanym układem materjału, może oddać nieocenione usługi pracownikom Akcji Katolickiej. Autor rozłożył materjał na 10 nauk dla skuteczniejszego oddziaływania na serca, rozum i wolę słuchaczy. Książka ta napisana z wielką znajomością psychiki młodzieży daje najlepsze świadectwo napięciu duchowemu jej autora oraz zdolnościom nawiązywania serdecznych nici, łączących audytorjum z mówcą.

Trudno naprawdę w ramach krótkiej recenzji dać o tej książce należyty pogląd. Warto jednak przytoczyć tu pewien rys znamienny, który rzuca na całą pracę specjalne naświetlenie. Ks. Rogoż na czele swego dzieła rzuca jakby motto cytatę z Pisma św. (Jer. 1.10) „Otom cię dziś postanowił... abyś wyrywał i karcił i wytrącał i rozwalał i abyś budował i szczepił...“ Autor pozostał słowom tym wiernym i świetnie wcielił w szatę słowa, przemawiając szczerością, prostotą, świeżością i wdziękiem serca. A to jest bodaj największy sekret, który udaje się tylko nielicznym wybranym. Niekażdy bowiem potrafi „brzmiącemi słowy strzelać do serca słuchaczy...“

Józef Szukiewicz. **Przewodnik turystyczny po Wileńszczyznie i Nowogródczyznie.** Wilno 1934 roku Skład gł. w księgarni św. Wojciecha. Str. 36. Cena 50 gr. — Krótki. lecz dobrze informujący podręcznik odda niemałą usługę zwiedzającym ziemię wileńską i nowogródzką.

Rok VIII Wilno, dn. 25 października 1934 r. Nr. 20

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Redakcja: Wilno, z. Bernardyński 6, m. 1. Administracja: Wilno, ul. Metropolitalna 1. P. K. O. 80.833

Ogłoszenia: Cała strona 48 zł., $^{1}/_{2}$ str. 24 zł., $^{1}/_{4}$ str. 12 zł., $^{1}/_{8}$ str. 8 zł.

Prenumerata: Rocznie 15 zł., półrocznie 8 zł., Nr. pojedyńczy 80 groszy

Elegi vos et posui vos, ut eatis et fructum adferatis. *Joan. 15. 16.*

DZIAŁ URZĘDOWY

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ

Jurysdykcja Ordynarjusza Wojskowego w Polsce ze szczególniejszem uwzględnieniem odprawiania Mszy świętej pod gołem niebem.

Dla dokładnego określenia kompetencji Ordynarjusza Wojskowego i dla zapobieżenia niewłaściwościom i nadużyciom w odprawianiu Mszy świętej poza miejscami przeznaczonemi na służbę Bożą, jest rzeczą wskazaną przypomnieć, co w tej sprawie zostało już szczegółowo określone przez Kodeks Prawa Kanonicznego, jak również szczególne zarządzenia, wydane w tym przedmiocie przez Stolicę świętą.

1. Przedewszystkiem należy pamiętać, że jurysdykcja Ordynarjusza Wojskowego w Polsce a konsenkwentnie i jurysdykcja kapelanów wojskowych jest jurysdykcją osobistą, ponieważ odnosi się wprost i bezpośrednio do osób, należących do lądowych i morskich sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, a tylko niewprost i pośrednio odnosi się do terytorjum, na którem wzmiankowane osoby przebywają stale lub przynajmniej tymczasowo.

Wypływa tó z art. 7 Konkordatu, zawartego między Stolicą świętą a Rządem Polskim, który to artykuł zawiera postanowienie, że wojska Rzeczypospolitej korzystać będą z wszelkich wyróżnień, jakich Stolica święta udziela armjom, „zgodnie z przepisami prawa kanonicznego". Otóż Ordynarjuszom Wojskowym i kapelanom wojskowym zwykła Stolica święta przyznawać jurysdykcję osobistą, wraz z odnośną egzempcją; nie zwykła zaś

udzielać jurysdykcji terytorjalnej we właściwem tego słowa znaczeniu.

Ponadto przytoczony art. 7 określa w słowach jasnych i dokładnych istotę jurysdykcji, która przysługuje kapelanom wojskowym, postanawiając, że „w szczególności kapelani posiadać będą prawa proboszczowskie w stosunku do wojskowych i ich rodzin i wykonywać będą czynności swego urzędu kościelnego pod jurysdykcją Biskupa Polowego". Niema przeto w tym artykule żadnej ani bezpośredniej ani pośredniej wzmianki o terytorjum lub jurysdykcji terytorjalnej ściśle pojętej w znaczeniu przepisów kanonicznych, lecz jest jedynie mowa o uprawnieniach proboszczowskich, które kapelani wojskowi sprawować mają wraz z odpowiedniemi obowiązkami posługi kapłańskiej dla wojskowych i ich rodzin.

Statuty, „odnoszące się do opieki duchownej nad żołnierzami wojska polskiego, zatwierdzone przez Stolicę Apostolską na pięciolecie dekretem Nuncjusza Apostolskiego w Polsce dnia 27 lutego 1926 r." z przedłużeniem na drugie pięciolecie przez św. Kongregację Soboru dnia 6 grudnia 1930 r., potwierdzają dobitnie to, co wyżej powiedziano. Art. 10 ustala: „Biskup Polowy sprawuje jurysdykcję nad kapelanami, nad wszystkimi żołnierzami oraz członkami ich rodzin wyznania katolickiego". Dlatego, według tego artykułu Statutów, jurysdykcja Biskupa Polowego jest osobista, a nie terytorjalna, bo dotyczy kapelanów, wszystkich wojskowych i członków ich rodzin. A parafja, która zostaje powierzona kapelanowi wojskowemu dla sprawowania posług kościelnych, nie jest terytorjalna w myśl kanonu 216 § 1, lecz osobista. Art. 9 bowiem mówi wyraźnie: „Parafja wojskowa obejmuje osoby, które są powierzone opiece duchownej odnośnego kapelana wojskowego, mianowicie..."

2. Ponieważ jurysdykcja Biskupa Polowego Polskiego jest osobista, a nie terytorjalna w ścisłem tego słowa znaczeniu, jest on wprawdzie Ordynarjuszem miejsca (porównaj kan. 198) i przysługują mu uprawnienia nadane przez Kodeks Prawa Kanonicznego Ordynarjuszom wogóle, ale nie przysługują mu te szczególne uprawnienia, jakie prawo powszechne przyznaje wyłącznie Ordynarjuszom miejsc.

3. Kapelani wojskowi nie mogą spełniać funkcyj religijnych w kościołach nie wojskowych, bez uprzedniej zgody Ordynarjusza miejscowego. W samej rzeczy art. 14 postanawia: „Funkcje religijne spełnia kapelan wojskowy w kościele wojskowym; gdyby

takiego nie było, może je spełniać w innym kościele wyznaczonym mu przez Ordynarjusza Polowego za uprzedniem zezwoleniem Ordynarjusza miejsca".

Racja tego postanowienia jest oczywista. Kościoły, które nie są wojskowe, właśnie dla tego charakteru podlegają wyłącznie władzy i nadzorowi Ordynarjusza Diecezjalnego, zgodnie z przepisami kanonicznemi. Dlatego jest konieczne jego zezwolenie, aby takie kościoły mogły być używane do funkcyj religijnych dla wojskowych.

4. Statuty, o których była wzmianka, ogłoszone przez Nuncjaturę Apostolską w uzupełnieniu Konkordatu, zawartego między Stolicą świętą i Rzecząpospolitą Polską, na mocy specjalnego upoważnienia, otrzymanego od tejże Stolicy świętej, mogą być interpretowane autorytatywnie, stosownie do ogólnych norm prawa kanonicznego i cywilnego, jedynie przez Stolicę świętą albo przez Nuncjaturę Apostolską w Polsce za zgodą i z zatwierdzeniem Stolicy Apostolskiej.

Dlatego interpretacja artykułu 15 Statutu, dokonana przez Księży Biskupów na Konferencji odbytej w Warszawie dnia 22 listopada 1932 r., nie zmienia i nie może prawnie zmieniać treści i znaczenia wzmiankowanego art. 15-go. Zresztą, deklaracja Księży Biskupów zasadniczo jest zgodna z zasadami przepisów kanonicznych.

5. Co się tyczy odprawiania Mszy świętej extra ecclesiam et oratorium (i to stanowi główny punkt sporny), Ordynarjusz Polowy jest uprawniony pozwolić na odprawianie Mszy świętej, o ile zachodzą warunki wymagane przez kan. 822 § 4, w kościołach, w szpitalach wojskowych, w innych zabudowaniach i gmachach należących do wojska, w których przebywają osoby podległe jurysdykcji Ordynarjusza Polowego, i to zarówno w miejscu zamkniętem, np. w jakiej sali, jak i w miejscu otwartem, np. w podwórzu. Poza miejscami wyliczonemi Ordynarjusz Wojskowy nie może zezwolić na odprawianie Mszy świętej extra ecclesiam et oratorium bez zgody Ordynarjusza miejscowego.

6. Pozwolenia na odprawianie Przenajświętszej Ofiary poza miejscami, przeznaczonemi na sprawowanie służby Bożej, można udzielić w wypadku nadzwyczajnym, i to dla słusznych motywów natury duchownej. Czynić to należy z największą roztropnością i umiarem, usuwając przezornie ewentualne nieporządki, aby nie narażać na żadne szkody pobożności wiernych, ani świętej powagi kultu Bożego. W związku z tem wskazanem jest przytoczyć

na tem miejscu odnośne przepisy św. Kongregacji Sakramentów, ogłoszone dnia 26 lipca 1924 r. a skierowane do Biskupów Włoskich (A. A. S., XVI, 370 str.). Pomiędzy innemi powiedziano tam: „Z tego łatwo wywnioskować można, że uprawnienia Ordynarjuszów w tym względzie są bardzo ograniczone, gdyż nie wolno ich używać, jak tylko w wypadku nadzwyczajnym, i to nie bez słusznej i racjonalnej przyczyny, która winna być podyktowana jedynie najwyższemi względami kultu Bożego i dobra duchownego wiernych. Należy ponadto przypominać i stosować z należytą surowością te normy dyscyplinarne, aby podnieść i rozjaśnić pojęcia religijne u ludu. Niema najmniejszej wątpliwości, że nie zachodziłaby słuszna i racjonalna przyczyna, wymagana przez przytoczony kan. 822, gdyby odprawienia Mszy św. poza kościołem żądano z okazji obchodów świeckich lub dla uwydatnienia uroczystości o charakterze politycznym; w takich okolicznościach odprawianie Mszy poza kościołem jest przez wspomniany kan. 822 bezwzględnie zabronione. Tem bardziej zaś należy tego przestrzegać, gdy chodzi o obchody tego rodzaju, że już sama ich natura zawiera coś zabobonnego lub niebezpiecznego dla zdrowego zmysłu religijnego lub dla czystości wiary ludu chrześcijańskiego. W tym wypadku bowiem nietylko nie zachodzi słuszna przyczyna, wymagana przez Kodeks, lecz bardzo łatwo można dać okazję do zboczenia od zbawiennych przepisów kultu katolickiego".

Ze ścisłych postanowień Prawa kanonicznego i ze zgodnej interpretacji kan. 822 § 4 przez kanonistów wpływają następujące zarządzenia, które z naszego upoważnienia Wasza Ekscelencja[1]) poda do wiadomości Księży Biskupów diecezjalnych i Biskupa Polowego:

a) Co się tyczy odprawiania Mszy świętej pod gołem niebem, będą Księża Biskupi Diecezjalni i Biskup Polowy przestrzegali ściśle kanonu 822 w pełnej całkowitej zgodności z prawdziwą myślą Stolicy Apostolskiej, wyrażoną jasno i autorytatywnie w okólniku św Kongregacji Sakramentów z dnia 26 lipca 1924 r. do Biskupów Italji.

b) Nie wolno odprawiać Mszy świętej poza kościołem z okazji obchodów świeckich lub w uroczystości o charakterze patrjotycznym albo politycznym. Dlatego w tych razach Biskupi

---

[1]) Instrukcja skierowana została do J. E. Ks. Nuncjusza Ap. w Polsce dn. 1 maja 1934 r.

nie mogą pozwolić na odprawianie Przenajświętszej Ofiary, tego najświętszego i najuroczystszego aktu religji chrześcijańskiej, poza miejscem świętem, przeznaczonem na sprawowanie funkcyj religijnych.

c) Kapelani wojskowi mogą spełniać funkcje religijne tylko dla tych osób, podlegających jurysdykcji parafjalnej, które są wyliczone w art. 9 wspomnianego Regulaminu, czyli Statutów. Do spełniania funkcyj religijnych i do sprawowania innych aktów władzy kapłańskiej dla innych osób, wyjętych z pod ich władzy, potrzebują (poza wypadkami konieczności) szczególnego upoważnienia od Ordynarjusza miejscowego.

d) Kapelani wojskowi, zgodnie z art. 15 wspomnianego Regulaminu, nie mogą spełniać funkcyj religijnych w kościołach nie wojskowych bez uprzedniej zgody Ordynarjusza Diecezjalnego.

e) Biskup Polowy Polski może pozwolić na odprawianie Mszy świętej pod gołem niebem, servatis servandis, w koszarach, w szpitalach i zabudowaniach wojskowych, oraz w namiotach wojskowych, przygotowanych na czas wielkich ćwiczeń polowych. W innych miejscach, poza kościołem, nie można odprawiać Mszy świętej bez pozwolenia Ordynarjusza Diecezjalnego, chociażby dane były warunki wskazane przez kan. 822 § 4. Potrzeba zatem szczególnie pozwolenia udzielonego przez Biskupa miejscowego kapelanowi wojskowemu, czy też jakiemu innemu księdzu, tak dla odprawiania Mszy świętej dla wygody wiernych wogóle, jak dla żołnierzy i ich rodzin.

f) Gdyby nie zachodziły wszelkie warunki wymagane przez kan. 822, § 4, a mimo to Biskup Polowy dla racji natury duchownej uważałby za odpowiednie i pożyteczne odprawienie Mszy świętej poza miejscami, przeznaczonemi na sprawowanie kultu Bożego, zwróci się w każdym poszczególnym wypadku do Stolicy świętej.

Wspomniany w powyższej Instrukcji list św. Kongregacji Sakramentów do Ordynarjuszów Italji w sprawie pozwolenia na odprawienie Mszy św. pod gołem niebem w myśl kanonu 822 Kodeksu Prawa Kanonicznego brzmi, jak następuje:

„Wielu Ordynarjuszów włoskich napotyka wielkie trudności przy powzięciu decyzji, ilekroć się ich prosi o pozwolenie na odprawienie Przenajświętszej Ofiary poza kościołami, t. j. miejscami przeznaczonemi dla kultu bożego.

Stolica święta zapytana w tej sprawie, po gruntownem zbadaniu i dojrzałem rozważeniu przedmiotu, przypomina im następujące myśli:

Powszechnie znana jest tradycyjna nauka, przekazana nam przez Ojców Kościoła, że świątynia jest miejscem przeznaczonem dla odprawiania Mszy świętej. Owszem, był czas, kiedy nie pozwalało się na jej odprawianie jak tylko w kościołach i kaplicach konsekrowanych. Z biegiem czasu, dla różnych przyczyn, których niema potrzeby wyliczać na tem miejscu, postępowanie Kościoła w tym przedmiocie zostało nieco złagodzone. Jednakże badanie ewolucji tego postępowania wykazuje wyraźnie, że jeśli niekiedy zezwalano na odprawianie Mszy świętej poza kościołami, działo się to jedynie w wypadkach prawdziwej konieczności lub z powodów wyłącznie religijnych.

Ta tradycyjna dyscyplina, potwierdzona przez wielu Papieży i wiele Soborów, sięgająca najdawniejszych czasów i powszechna, otrzymała ostatnio nową sankcję w Kodeksie Prawa Kanonicznego, w którym kan. 822, § 1 postanawia: „Mszę świętą należy odprawiać na ołtarzu konsekrowanym i w kościele lub oratorjum", i t. d., a dalej w § 4: „Ordynarjusz miejscowy... może dać pozwolenie na odprawienie Mszy świętej poza kościołem i oratorjum... tylko dla słusznej i uzasadnionej przyczyny, w wypadku nadzwyczajnym i per modum actus". Z tego łatwo wywnioskować można, że uprawnienia Ordynarjuszów w tym względzie są bardzo ograniczone, gdyż nie wolno ich używać, jak tylko w wypadku nadzwyczajnym, i to nie bez słusznej i racjonalnej przyczyny, która winna być podyktowana jedynie najwyższemi względami kultu bożego i dobra duchownego wiernych. Należy ponadto przypominać i stosować z należytą surowością te normy dyscyplinarne, aby podnieść i rozjaśnić pojęcia religijne u ludu.

Niema najmniejszej wątpliwości, że nie zachodziłaby słuszna i racjonalna przyczyna, wymagana przez przytoczony kan. 822, gdyby odprawienia Mszy poza kościołem żądano z okazji obchodów świeckich lub dla uwydatnienia uroczystości o charakterze politycznym; w takich okolicznościach odprawianie Mszy poza kościołem jest przez wspomniany kanon 822 bezwzględnie zabronione. Tem bardziej zaś należy tego przestrzegać, gdy chodzi o obchody tego rodzaju, że już sama ich natura zawiera coś zabobonnego lub niebezpiecznego dla zdrowego zmysłu religijnego lub dla czystości wiary ludu. W tych wypadkach bowiem nietylko nie zachodzi słuszna przyczyna, wymagana przez Kodeks, lecz bardzo łatwo można dać okazję do zboczenia od zbawiennych przepisów kultu katolickiego. W tych wypadkach niech Biskup miejscowy pouczy zainteresowanych, że nie jest upraw-

niony spełnić ich życzenia. Gdyby zaś proszący nastawali, przedstawiając szczególne okoliczności miejsca, czasu lub osób, niech Biskup sam prześle petycję do tej świętej Kongregacji Sakramentów, do której kompetencji należy decyzja w tych sprawach".

Treść powyższego zarządzenia przesyła się Waszej Ekscelencji do wiadomości i wykonania.

Z św. Kongregacji Sakramentów, 26 lipca 1934 r.

(L. S.) † *Kard. Lega,* Prefekt

† *L. Capotosti, Biskup Tarmeński,* Sekretarz.

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO

XI Tydzień Ligi obrony powietrznej i przeciwgazowej.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 18. X. 1934 r. Nr. 1556.

W związku ze zbliżającym się terminem XI tygodnia LOPP., który na terenie województwa wileńskiego odbędzie się od 28. X. do 5. XI. rb., Kurja, zgodnie z zarządzeniem JE. Księdza Arcybiskupa-Metropoiity, poleca PWW. Duchowieństwu popieranie przeprowadzanej przez Obwody Powiatowe i Miejski LOPP. akcji.

Ponieważ jednym z celów Tygodnia LOPP. jest zebranie ofiar pieniężnych na dalszą akcję LOPP., wskazanym jest udział Duchowieństwa w akcji zbiórkowej i podkreślanie ważności prac L. O. P. P.

Wszelkie materjały propagandowe jak również materjały zbiórkowe na zapotrzebowanie będą dostarczone przez odnośne obwody Powiatowe i Miejski LOPP.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

Wezwanie sądowe.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dnia 18 października 1934 r. Nr. S-1161.

W sprawie matrimonii, quod praetenditur ratum et non consummatum, Moroz-Ciejkówna nieznane jest miejsce pobytu partis conventae, Jadwigi z Ciejków Morozowej, która w roku 1930—1931 mieszkała we wsi Podlipianach, parafji kiemieliskiej. Tam mieszkali jej rodzice, a wyszła zamąż za Łukasza Moroza z zaśc. Skupkowszczyzna, parafji świrskiej.

Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński niniejszem poleca Wielebnym Księżom Proboszczom, aby przez 3 niedziele z ambony

wezwali w/w. Jadwigę z Ciejków Morozową, córkę Michała i Izabeli, do stawienia się osobiście w Sądzie Arcybiskupim i Metropolitalnym Wileńskim, przy ul. Zamkowej Nr. 6, dla złożenia zeznań w sprawie uzyskania dyspensy od Stolicy Apostolskiej od małżeństwa niedokonanego.

Jeżeli pozwana nie stawi się do dnia 16 listopada r. b. i niestawiennictwa swego nie usprawiedliwi, będzie uważana jako oporna wobec prawa i sprawa będzie prowadzoną dalej pod jej nieobecność.

PWielebni Księża Dziekani, Proboszczowie, Rektorzy kościołów oraz wierni są proszeni, aby, o ile wiedzą o miejscu pobytu i zamieszkania Jadwigi Morozowej, powiadomili ją o niniejszem wezwaniu edyktalnem.

Ks. L. Chalecki,
Sędzia Instruktor.

Ks. St. Czyżewski,
Notarjusz.

ZARZĄDZENIA PRAWNO - PAŃSTWOWE.

W sprawie metryk do spraw wojskowych.

I. *Wyciąg z Ustawy z dnia 23. V. 1934 roku o powszechnym obowiązku wojskowym (D. U. ex 1928 r. Nr. 46 poz. 458).*

Art. 23 Urzędnicy stanu cywilnego i prowadzący metryki, a w tych wypadkach, gdy dotyczące księgi stanu cywilnego uległy zniszczeniu lub zaginięciu, urzędy i instytucje, utrzymujące duplikaty tych ksiąg, mają obowiązek przesyłać corocznie najpóźniej do dnia 15 września urzędom gminnym wyciąg z metryk urodzonych i zmarłych odnoszący się do osób płci męskiej, które w danym roku kalendarzowym ukończyły, ukończą lub ukończyłyby, gdyby żyły, 18 lat życia.

W razie opieszałości powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wykonanie tych czynności na koszt winnego.

II. *Wyciąg z Rozporządzenia Ministrów Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1934 roku (D. U. R. P. ex 1934 r. Nr. 83 poz. 757) do art. 23 Ustawy z dn. 23. V. 1924 roku.*

§ 70. Wyciągi z metryk urodzenia należy sporządzać według wzoru Nr. 1. zaś wyciągi z metryk śmierci — według wzoru Nr 2. Wyciągi mają być sporządzane dla każdej gminy zosobna i przesyłane zarządom gmin właściwym dla miejsca urodzenia lub śmierci wykazanych osób.

Co do osób zmarłych, których miejsce śmierci nie pokrywa się z miejscem urodzenia, urzędy wymienione w art. 23 zawiadamiają o fakcie śmierci urzędy gminne miejsca urodzenia zmarłej osoby, podając wszystkie dane zawarte w wyciągu

W wypadku zniszczenia lub zaginięcia ksiąg metrykalnych urzędnicy stanu cywilnego, prowadzący metryki, są obowiązani wystąpić do urzędów i instytucyj, utrzymujących duplikaty tych ksiąg z żądaniem sporządzenia wyciągów metrykalnych, o których mowa w art. 23.

Województwo .... **Wzór № 1.**

Powiat .... dn. .... 193... r.

Nazwa urzędu ....

Nr. ....

WYCIĄG

z metryk urodzin (chrztu) mężczyzn urodzonych w roku ....

№ kolej-ny	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodz.	a) Nazwisko i imię ojca b) Nazwisko panieńskie i imię matki	Zawód względnie zatrudnienie ojca	Uwagi
1	2	3	4	5	6

Pieczęć urzędowa. Podpis prowadzącego księgi stanu cywilnego.

UWAGA. W rubr. 6 należy zamieszczać wszelkie daty, które mogą posłużyć do ewentualnego odszukania zapisanego, a zwłaszcza podać gminę miejsca zamieszkania, lub pobytu, o ile jest znana.

Województwo .... **Wzór № 2.**

Powiat .... dn. .... 193... r.

Nazwa urzędu ....

Nr. ....

WYCIĄG

z metryk śmierci mężczyzn urodzonych w roku ....

№ kolej-ny	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodz.	Data i miejsce śmierci	a) Nazwisko i imię ojca b) Nazwisko panieńskie i imię matki	Uwagi
1	2	3	4	5	6

Pieczęć urzędowa. Podpis prowadzącego księgi stanu cywilnego.

W sprawie ewidencji i kontroli ruchu ludności.

I. *Wyciąg z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16. III. 1928 r. Dz. U. ex 1928 nr. 32 poz. 309.*

Art. 2. Minister Spraw Wewnętrznych ustali sposób i tryb postępowania przy prowadzeniu ewidencji i kontroli ruchu ludności oraz określi wzory i treść potrzebnych przy tem ksiąg względnie rejestrów.

Art. 3. Prowadzący księgi stanu cywilnego obowiązani są co trzy miesiące przesyłać właściwym gminom dokładne dane o zaszłych w ciągu tego czasu przypadkach urodzin, śmierci (zgonów) i ślubów. Formę, treść i tryb przesyłania tych zawiadomień ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

II. *Wyciąg z Rozporządzenia Min. Spraw Wewn. z dnia 16. X. 1930 r. D. U. ex 1930 nr. 84. poz. 653.*

§ 37. Prowadzący akta stanu cywilnego, względnie księgi metrykalne, powinni w ciągu pierwszych 15 dni miesięcy: stycznia, kwietnia, lipca i października każdego roku przesyłać do gminy zamieszkania wyciągi z aktów stanu cywilnego, względnie ksiąg metrykalnych, dotyczące każdego indywidualnie wypadku urodzenia, zgonu tudzież zawarcia związku małżeńskiego, zarejestrowanego w tych aktach, względnie księgach, w ciągu poprzedniego kwartału. Wyciągi powyższe powinny zawierać numer odpowiedniej księgi, względnie aktu, tudzież dane wyszczególnione dla każdego wypadku w § 12. Zawiadomienie o zaślubinach winno zawierać: a) numer rejestru, b) dzień, miesiąc, rok zaślubin, c) nazwiska i imiona, zawód, datę i miejsce urodzenia (miejscowość, gmina, powiat), miejsce zamieszkania, wyznanie, tudzież imiona rodziców każdego z małżonków.

§ 12 (2) Karta urodzenia powinna zawierać: 1) nazwisko, imię i datę urodzenia dziecka, 2) imiona rodziców tudzież nazwisko panieńskie matki, 3) miejsce zamieszkania i dokładny adres tudzież zawód ojca.

(3) Przy dzieciach nieślubnych podaje się nazwisko, stan cywilny i inne wskazane wyżej dane matki.

(6) Karta zgonu winna zawierać: imię, nazwisko, imiona rodziców, miejsce zamieszkania, zawód, datę urodzenia i wyznanie osoby zmarłej oraz dzień, miesiąc i rok zgonu tudzież wskazanie miejsca zgonu.

§ 57. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z d. 1. I. 1931 r.

III. *Wyciąg z Ustawy z dn. 15. III. 1933 r. w sprawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16. III. 1928 r. D. U. ex 1932 Nr. 38 poz. 390.*

Art. 1 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. № 32, poz. 309) ulega następującym zmianom:

3) W art. 2 dodaje się ustęp o brzmieniu następującem:

Świadectwa wydawane celem załączenia do akt urzędu, prowadzącego ewidencję i kontrolę ruchu ludności, jak również podania o ich wydanie są wolne od opłat stemplowych i komunalnych. Jeżeli osoba, posiadająca takie świadectwo, zamierza je złożyć komu innemu winna uprzednio uiścić opłatę, którąby się należała według przepisów ogólnych. W razie nieuiszczenia lub uiszczenia spóźnionego lub nieprawidłowego stosuje się co do opłat stemplowych pkt. 3 art. 33 oraz art. 42 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. № 98, poz. 570), a co do opłat komunalnych przepisy,

przewidziane w art. 67 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. № 94, poz. 747).

4) W art. 3 dodaje się ust. 2, 3, 4 i 5 o brzmieniu następującem:

Urzędnicy stanu cywilnego i prowadzący księgi stanu cywilnego mają obowiązek przesyłać na żądanie gminy, względnie organu, upoważnionego do prowadzenia ewidencji i kontroli ruchu ludności dla użytku ksiąg ludności, wyciągi z ksiąg i aktów stanu cywilnego. W wypadkach, gdy księgi stanu cywilnego uległy zniszczeniu lub zaginięciu, obowiązek ten ciąży na urzędach i instytucjach, utrzymujących duplikaty tych ksiąg.

Zawiadomienia, przewidziane w ust. 1, są udzielane bezpłatnie. Wyciągi z ksiąg i aktów stanu cywilnego, przewidziane w ust. 2, wydawane są za zwrotem kosztów druków.

W razie opieszałości osób lub instytucyj, prowadzących akty stanu cywilnego, względnie utrzymujących duplikaty odpowiednich ksiąg, w wykonaniu powyższego obowiązku, powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wykonanie tych czynności na koszt winnego.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi ministrami może zwolnić urzędy stanu cywilnego od przewidzianego w obowiązujących przepisach obowiązku przesyłania urzędom publicznym wyciągów z akt stanu cywilnego, natomiast nałożyć na gminy lub inne organa, prowadzące ewidencję ludności, obowiązek przesyłania urzędom publicznym wyciągów z rejestru mieszkańców.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Ś. P. KS. WŁADYSŁAW MURAWSKI,

PROB. KWASÓWSKI.

D. 20 października r. b. zmarł w Kwasówce proboszcz miejscowy, ks. Władysław Murawski. Pomimo zawsze bardzo zdrowego wyglądu, często jednak zapadał na zdrowiu i to prawie od pierwszych lat kapłaństwa. Ostatniemi czasy czuł się bardzo dobrze; dopiero ubiegłego lata zaniemógł bardzo poważnie. Ostatnio jednak zdrowie o tyle się poprawiło, że w pismie do Kurji jeszcze z początku bieżącego miesiąca zapowiadał rychły powrót do pracy duszpasterskiej. Bóg jednak zrządził inaczej.

Ś. p. ks. W. Murawski urodził się w Zabłudowie, pow. białostockiego, dn. 14 listopada 1889 r., nauki początkowe pobierał w Białymstoku, do Seminarjum zaś Duchownego wstąpił 9 października 1907 r. w Wilnie i ukończył je w czerwcu 1911 r. Po krótkim pobycie w Akademji Duchownej w Petersburgu dn. 1 maja 1912 r. został wyświęcony na kapłana.

D. 13 czerwca 1912 r. ś. p. ks. Murawski został naznaczony na wikarjat do Suchowoli i przebył tam do 20 maja 1913 roku; stamtąd przeniesiono go do Wołkowyska, gdzie przebył do 12

czerwca 1915 r. Wskutek przepracowania się w Wołkowysku zapadł poważnie na zdrowiu, tak że był zmuszony na pewien czas usunąć się od obowiązków parafjalnych i dopiero pod koniec roku 1915 otrzymał nominatę na wikarego do Fary grodzieńskiej i tam pracował do jesieni 1917 r. W Grodnie ś. p. ks. Murawski zaznaczył się jako niezmordowany pracownik w konfesjonale i przy organizowaniu szkolnictwa polskiego za okupacji niemieckiej.

Pod koniec roku 1917 ś. p. ks. Murawski został naznaczony na probostwo do Kwasówki, dek. grodzieńskiego, i z całą młodzieńczą gorliwością zabrał się do pracy: najprzód doprowadził do porządku plebanję i zabudowania gospodarcze, wkrótce też zabrał się do gruntownego remontu kościoła. Z całą też gorliwością jął się pracy ściśle duszpasterskiej i oświatowej: mało kto chyba wie, że za okupacji niemieckiej ś. p. ks. Murawski własnym kosztem utrzymywał na terenie swojej parafji cztery szkoły; u niego też, w jednej z pierwszych parafij na terenie Grodzieńszczyzny, zostały odprawione w roku 1919 misje pod kierunkiem xx. Misjonarzy z Wilna. Ostatniemi czasy wiele wysiłków i pracy poświęcał organizacjom parafjalnym, zwłaszcza zaś młodzieży, i osiągnął pocieszające wyniki.

Oddany całem sercem pracy duszpasterskiej, ś. p. ks. Murawski niejednokrotnie zabierał głos jak na konferencjach dekanalnych, tak również w *Wiadomościach Archid.*, a głosu tego słuchano chętnie i z pożytkiem.

Ze śmiercią ś. p. ks. Murawskiego szeregi kapłańskie i archidiecezja straciły dzielną i oddaną szczerze sprawie Bożej jednostkę a straciły ją, niestety, przedwcześnie. Bóg jednak wie, co czyni, a że Mu wiernie służył, sprawi to, że dusza jego *in coelesti sede gloriosa semper exsultet.*

X. A. N.

KRONIKA

I. Stolica Apostolska.

Ojciec św. wobec mordu króla Jugosławji. — Na wieść o tragicznej śmierci króla Jugosławji, Aleksandra, i ministra Barthou, ofiar ohydnego mordu w Marsylji, Papież przesłał osobistą depeszę kondolencyjną do królowej Marji i polecił, by Nuncjusze apostolscy w Białogrodzie i Paryżu złożyli wyrazy współczucia rządom jugosławiańskiemu i francuskiemu.

Ojciec św. do młodzieży niemieckiej. — D. 8 października r. b. Ojciec św. przyjął na audjencji pielgrzymkę niemiecką młodzieży zrzeszonej w „Jungmänner Verband", przybyłą pod wodzą czterdziestu kie-

rowników kościelnych kongregacyj maryańskich. „Vigilate, orate, state in fide, viriliter agite, confortamini in Domino: Deus proximus est”, mówił Ojciec św. do przybyłych. Wskazania te szczególnie ważne są w chwili obecnej. „Czuwajcie, módlcie się, trwajcie w wierze, albowiem wiarę dziś zwalcza się i znajduje się ona w niebezpieczeństwie Działajcie mężnie, albowiem każdy winien czynić wszystko, co możliwe. Czuwajcie, gdyż przezorność jest konieczną, gdy nieprzyjaciel może stać się od nas silniejszym. Ufajcie w Panu, albowiem Bóg jest blisko z nami i przy nas. Stąd czerpać należy siłę i odwagę do walki nie w naszej tylko sprawie, ale w sprawie, która jest Boską. Przy sprawie tej stać winniśmy, a nie przy jej wrogach, choćby nam wrogowie ci akcję tę bardzo utrudniali”. Błogosławiąc następnie zebranym i całemu krajowi niemieckiemu, Papież zaznaczył, że błogosławieństwo to jest tembardziej potrzebne, że nieodzowną jest rzeczą, by słuchano głosu Boga i w myśl głosu tego postępowano. Po błogosławieństwie, członkowie pielgrzymki złożyli uroczyste wyznanie wiary, opracowane na Kongresie Katolickim w Fuldzie w r. 1924, ofiarowując jednocześnie Ojcu św. tekst tego wyznania spisany na pergaminie.

II. Kronika archidiecezjalna.

Seminarjum Metropolitalne. — W połowie września rozpoczął się w Seminarjum Metropolitalnem normalny rok akademicki. Na pierwszy kurs w roku bieżącym dotąd przyjęto około 40 maturzystów.

Otwarcie kościoła św. Jakóba w Wilnie. — Już oddawna kościół św. Jakóba wymagał gruntowniejszego remontu. Dopiero ubiegłego lata zdecydowano się przystąpić do niezbędnych robót; trwały one kilka miesięcy. W tym czasie zdołano naprawić dachy i pomalować kościół wewnątrz. Dn. 14 października r. b. odbyło się uroczyste otwarcie odnowionej świątyni. W uroczystości wziął udział J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita, który odprawił wobec licznie zgromadzonych parafjan i organizacyj parafjalnych uroczystą sumę i poświęcił sztandar „Krucjaty Eucharystycznej”.

Konsekracja kościoła w Białowieży. — J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita Wileński dnia 16 października r. b pokonsekrował nowy parafjalny kościół w Białowieży. Budowa kościoła trwała od 1927 roku i posuwała się na początku szybko: przez dwa lata wyprowadzono mury i kościół nakryto. Wykończenie kościoła przypadło na czasy kryzysu gospodarczego i postępowało wolno. Gdy sama parafja nie mogła dostarczyć funduszu na budowę, pomogła do tego prawie cała Polska, kupując pocztówki-cegiełki z widokiem kościoła i okazami puszczy. Na skutek starań proboszcza, Urzędy Wojewódzkie i Ministerstwo Rolnictwa wydały polecenie podwładnym urzędom sprzedawać cegiełki w starostwach, magistratach, gminach, nadleśnictwach i t. d. Trudne zadanie zbiórki funduszu i budowy kościoła podjął i doprowadził do końca przy pomocy parafjan pierwszy proboszcz, ks. Józef Dowgwiłło. Zebrano i wydano gotówką na budowę kościoła 246 tys. złotych. Zbudowano dużą, stylową i piękną świątynię o rozmiarach 40 m. na 18 m. w stylu polskiego renesansu. Taka okazała świątynia należy się Białowieży — stolicy największej puszczy leśnej, odwiedzanej często i licznie przez wycieczki krajowe i zagraniczne. Tu też przybywa na wypoczynek Pan Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Parafja

białowieska, licząca około trzech tysięcy katolików—urzędników i robotników leśnych, otrzymała godny sobie kościół, z którego modlitewne echo dzwonów i pieśni religijnej przenikać będzie bory puszczańskie i ludzi leśnych prowadzić do Boga.

Poświęcenie kościoła w Podborzu.—Dn. 21 października rb. J.E. Ks. Arcybiskup Metropolita poświęcił nowy kościół parafjalny w Podborzu, dek. raduńskiego. Budowa kościoła (z kamieni) trwała od 1925 roku.

III. Kronika krajowa.

Tydzień akcji dobroczynnej w Warszawie.--W dniach 14—21 b. m. Katolicki Związek „Caritas" archidiecezji warszawskiej urządził Tydzień propagandy, mający na celu zebranie ofiar i zaznajomienie społeczeństwa z dotychczasową działalnością Związku i z metodami jego pracy. Główna uwaga „Caritasu" jest zwrócona na ochronę spoistości rodziny, która jest szczególnie silnie dotknięta bezrobociem i panującą nędzą. Dlatego zamiast powiększania ilości obiadów, wydawanych na mieście, rozdaje się coraz większą ilość paczek żywnościowych, spożywanych przez obdarowanych wspólnie w domu.

„Dni katechetyczne" w Warszawie. — Oddawna już obmyślał Zarząd Związku Kół diecezjalnych Księży Prefektów urządzenie ogólnopolskiego zjazdu księży prefektów, poświęconego katolickiemu wychowaniu młodzieży na zasadach wiekopomnej encykliki Ojca św. Piusa XI „O chrześcijańskie wychowanie młodzieży". Obecnie plan tego zjazdu już jest gotowy. Odbędzie się mianowicie zjazd pod nazwą „dni katechetycznych" w dniach 11 i 12 stycznia 1935 r. w Warszawie (Traugutta 1). Wszelkich informacyj w sprawie „dni katechetycznych" udziela Zarząd Związku Kół diec. księży prefektów, *Warszawa, ul. Senatorska 31 m. 6.* Tam należy zawczasu zgłaszać prelegentów, nadsyłać referaty i t. p.

Kraków w walce z demoralizacją publiczną. — Przed kilku miesiącami powołała do życia Dekanalna Akcja Katolicka w Krakowie sekcję dla walki z demoralizacją. Podzielono pracę na referaty: kinowy, wydawniczy, prasowy, reklamy ulicznej i moralności publicznej. W poszczególnych referatach przystąpiono do opracowania wniosków. Między innemi wnioski te dotyczą cenzury filmów, wywieszania fotosów, recenzyj z rozpraw sądowych, kontroli nad sprzedażą uliczną, wydania ramowych przepisów obyczajowych dla plaż, dancingów i t. p. Wystosowano przytem do Instytutów Akcji Katolickiej w Polsce sprawozdanie z wnioskiem o rozpoczęcie równocześnie walki z pornografją na terenie całej Polski, aby podnieść poziom zdrowia moralnego i fizycznego ludności dla dobra Kościoła i państwa.

Nauka religji w szkołach. — Ponieważ częste są zapytania, ile godzin, w związku ze zmianą ustroju szkolnego, przeznacza się na naukę religji w szkołach powszechnych, J.E. Ks. Biskup Stanisław Łukomski ogłosił następujące wyjaśnienie: „W niektórych szkołach nie wyznaczono w programach nauczania przysługującej dla nauki religji liczby godzin. Zasadniczo powinny być dla każdej klasy (oddziału) po dwie godziny tygodniowo. Klasy (oddziały) nie powinny liczyć więcej niż 50 uczniów i nie powinny być łączone dla nauki religji, jeśli nie są łączone także dla innych przedmiotów ogólno-kształcących. Niższy stopień szkoły powszechnej posiada cztery klasy, przeto powinno być w takiej szkole ośm

godzin nauki religji. Drugi stopień szkoły powszechnej posiada sześć klas, więc powinno tam być 12 godzin nauki religji. Trzeci stopień posiada siedm klas. W każdej klasie (także w każdej równoległej klasie) powinno być po dwie godziny nauki religji. WW. Księża Proboszczowie zechcą zbadać, czy w szkołach ich parafij jest dostateczna liczba godzin nauki religji. Jeśliby tak nie było, powinni zwrócić się do Inspektoratu szkolnego o wprowadzenie brakującej liczby, a w razie nieuwzględnienia zwrócą się do Kurji Diecezjalnej".

IV. Kronika zagraniczna.

Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. — W dd. 10—12 października rb. odbył się w Buenos-Aires w Argentynie Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. Zza morza przybyło ogółem 23 okręty pielgrzymów, przywożąc delegacje ze wszystkich stron świata i niemal wszystkich narodów. W uroczystościach wzięło udział z górą pół miljona osób, 150 Arcybiskupów i Biskupów, wielka liczba księży, rząd argentyński z prezydentem na czele. Ojciec św., jako swego legata, wysłał JEm. Ks. Kard. Pacelli'ego i Sam przemówił przez radjo do zgromadzonych.

„Bóg, ojczyzna i rodzina" — hasłem Mussoliniego. — Jak wiadomo Mussolini wygłosił w dniu 8 bm. wielkie przemówienie do zebranych tłumów w mieście Novara w Piemoncie (Północne Włochy). W przemówieniu tem, w którem dyktator Italji poruszył rozmaite aktualne zagadnienia, jak kwestja możliwości wojny, pacyfistyczne nastroje Włoch, dążenia faszystów i t. d., zasługuje na uwagę ten ustęp, nader charakterystyczny i znamienny dla obecnej polityki wewnętrznej Italji, w którym Wódz skreślił swe przykazania dla przyszłych pokoleń. Przykazania te streszczają się do trzech słów: „Wierzyć, być posłusznym i walczyć". W zakończeniu swego przemówienia Mussolini zaznaczył, że społeczeństwo włoskie powinno się podporządkować hasłom następującym: „Bóg, Ojczyzna, rodzina". Słowa powyższe zostały przyjęte frenetycznemi oklaskami i entuzjazmem.

Byli żołnierze u stóp Matki Boskiej w Lourdes. — W dniach 22 i 23 września sześćdziesiąt tysięcy byłych żołnierzy wielkiej wojny przybyło z różnych zakątków świata, by złożyć Królowej Niebios hołd i ubłagać za Jej wstawiennictwem upragniony pokój Chrystusowy na ziemi. Zaroiło się przed Bazyliką od wzbudzających szacunek postaci mężów dojrzałych nietylko wiekiem, ale też doświadczeniem życiowem, zdobytem w krwawych zapasach na polu bitew i wrogich sobie okopach. W pielgrzymce międzynarodowej byłych żołnierzy stanęli bowiem zgodnie obok siebie Francuz, Belg, Niemiec, Włoch i Austrjak, zapominając o tem, co niegdyś ich dzieliło, ożywieni dziś jedną wiarą w zwycięstwo sprawiedliwości, jedną nadzieją w chrześcijańskie braterstwo, jedną miłością — miłością Boga i Jego Niepokalanej Rodzicielki.

Zwalczanie przekleństw i bluźnierstw w Italji. — W mieście Paceco wobec mającego odbyć się kongresu diecezjalnego młodzieży katolickiej zapoczątkowano uroczyście akcję, mającą na celu zwalczanie nagannego zwyczaju przeklinania, bluźnienia i używania plugawych wyrazów. Kościół Porto-Salvo był przepełniony wiernymi. Licznie stawili się przedstawiciele władz Akcji Katolickiej. Ks. Ferro w gorących słowach wezwał obecnych do walki bezwzględnej ze zwyczajem bluźnierczego przeklinania. Przemawiał po-

tem szereg mówców świeckich w tym samym duchu. Uroczystość zakończona została odczytaniem przez podestę Barbera formuły uroczystego przyrzeczenia antybluźnierczego, której to formuły zebrani uważnie wysłuchali stojąc i po zakończeniu czytania społem oznajmili: „przysięgamy".

Odżydzanie szkolnictwa austrjackiego. — Na podstawie rozporządzenia austrjackiego ministerjum oświaty, dziatwa i młodzież szkolna nieżydowska ma być oddzielona od dzieci żydowskich. Dzieci żydowskie zostały przeniesione do odrębnych szkół, specjalnie dla Żydów przeznaczonych; ta sama translokata spotkała i dzieci chrzczonych Żydów. Wynika z tego, że przy oddzielaniu dzieci aryjskich od żydowskich wzięto pod uwagę nietylko wyznanie, ale narodowość i rasę. Ten akt władz austrjackich wywołał reakcję wśród społeczeństwa żydowskiego. Jak donosi Żydowska Agencja Telegraficzna, wśród Żydów austrjackich dekret o odrębnych szkołach wywołał wielkie rozgoryczenie. Żydowska gmina wiedeńska powzięła jednomyślną uchwałę, która domaga się zniesienia odrębnych klas dla uczniów żydowskich w szkołach ogólnych. Rezolucja zaznacza, iż wspomniany dekret rządowy wywołał zaniepokojenie i rozgoryczenie ludności żydowskiej. To zaniepokojenie i rozgoryczenie Żydów dla społeczeństwa austrjackiego jest zupełnie niezrozumiałe; wszak Żydzi raczej powinni być radzi z tego aktu, gdyż dzięki niemu mają możność obracać się we własnem środowisku, tembardziej że żadna szkoda im się nie dzieje.

Przeniesienie zwłok ś. p. ks. arcyb. Jerzego Matulewicza. — W dniu 24 października rb. nastąpiło przeniesienie zwłok ś. p. ks. arcybiskupa Jerzego Mutulewicza z katedry kowieńskiej do klasztoru xx. Maryanów w Marjampolu. Uroczystość wiąże się z 25-letnim jubileuszem wznowienia xx. Maryanów, założonego w XVII w. przez Wieleb. Sługę Bożego o. Stanisława Papczyńskiego.

Katolicy a życie międzynarodowe.—W Genewie, z inicjatywy Unji katolickiej studjów międzynarodowych, odbyła się niedawno serja wykładów, złożona z czterech konferencyj, na temat roli katolików w życiu międzynarodowem. W konferencji pierwszej p. Gonzal de Reynold, analizując dzisiejszy niepokój i brak ufności w przyszłość „tragicznej Europy", przeciwstawił nastrojom pesymistycznym twórczy optymizm chrześcijański. Optymizm taki jest wogóle rzeczą pożądaną, w naszych zaś czasach rzeczą wprost nieodzowną. W drugiej konferencji o. Delos mówił o tem, jak powoli do instytucyj międzynarodowych przenika duch chrześcijański i jak co raz bardziej kierownicy tych instytucyj przekonują się, że samym tylko zimnym rozumem nie można rozstrzygać spraw, w których potrzeba serca i sumienia. Te instytucje międzynarodowe, o których wspomniał o. Delos, nie są bynajmniej wykwitem przenikającej mody, jak w trzeciej konferencji wyjaśniał o. de la Brière, lecz powstały wskutek istotnej potrzeby i konieczności. Dlatego też instytucyj tych potępiać nie należy, choćby od czasu do czasu zdarzało się im popełniać trudne do wybaczenia błędy. Ostatnia wreszcie konferencja, którą wygłosił ks. prał. Beaupin, poświęcona była wykazaniu, że społeczeństwo katolickie nie może odmawiać współudziału w pracach wspomnianych instytucyj międzynarodowych, zwłaszcza w dziedzinie społecznej, moralnej i religijnej.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.